

תאריך עדכון: 06.2019

שם הקורס: "בעין הסערה - פרידה וגירושין מזווית פסיכולוגית"

ד"ר אלומה רייס

התוכנית ללימודי ניהול ויישוב סכסוכים ומשא ומתן

סוג הקורס: שיעור

היקף שעות: 1 נ"ז

סמסטר: ב'

שנת לימודים: תש"פ

רציונל הקורס:

תהליך פרידה וגירושין בין שני בני זוג הינו אחד מהתהליכים האנושיים המורכבים ביותר. מורכבות זו נובעת מהיותו כרוך הן באתגרים רגשיים ופסיכולוגיים רבים ומגוונים, מבחינה אישית, זוגית, הורית, משפחתית ומערכתית, והן בסוגיות כלכליות ומשפטיות - כל זה תוך כדי צורך לקבל החלטות מעשיות ודרמטיות, המשפיעות על חייהם של בני המשפחה כולה ולטווח זמן ממושך. תחום יישוב הסכסוכים בגירושין, ובפרט תחום הגישור בגירושין, מוכר בישראל מזה למעלה מעשרים שנה. אולם, רבים העוסקים בו אינם מודעים מספיק, ולכן גם אינם מתייחסים כהלכה, למורכבות הרגשית והנפשית, הקיימת אצל בני הזוג והילדים בזמן הפרידה, ולהשלכותיה לאורך החיים. לאחרונה ישנה התעניינות גדולה בארץ בתחום הפרידה והגירושין וביישומו בפרקטיקה. העניין הגובר קשור בחקיקת החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה, תשע"ה – 2014, שנכנס לתוקפו ביולי 2016. מטרת החוק לעודד זוגות בהליכי גירושין, טרם פניה להליך המשפטי, לנסות לסיים את המחלוקת בדרך של הידברות והסכמה. ברור כי על אנשי המקצוע, הפונים לעסוק בתחום ומלווים את בני הזוג בפרידתם, להעמיק ולהשתלם ברבדיה השונים של המחלוקת הזוגית והמשפחתית, וספציפית להבין ולהתייחס גם להיבטים הרגשיים והפסיכולוגיים של ניהול ויישוב המחלוקת בעת פרידה וגירושין.

מטרות הקורס:

1. הקניית ידע בהיבטים רגשיים ופסיכולוגיים של תהליך הפרידה והגירושין; היכרות עם מושגים הקשורים במשבר חיים, לחץ ואובדן.
2. הגדלת המודעות למקומם ולקולם של הילדים בתהליך גירושי הוריהם.
3. חשיפה למיומנויות התמודדות עם ביטויים ואספקטים רגשיים במהלך הפרידה והגירושין.
4. היכרות עם דגשים לניהול ויישוב מחלוקת בעת פרידה וגירושין, וספציפית בהקשר התמונה הישראלית הייחודית.

מהלך השיעורים:

הקורס ישלב הרצאות, ניתוחי מקרה, קטעי סרטים, דיונים כיתתיים ופרזנטציות. בשנת הלימודים תש"פ יתקיים הקורס בימי שישי במתכונת כפולה ולסירוגין, בין השעות 8:00 ל-12:00, במועדים הבאים:

מועד המפגש	
6/3/2020	1
20/3/2020	2
24/4/2020	3
8/5/2020	4
5/6/2020	5
19/6/2020	6

נושאי הקורס:

- גירושין – תמונת מצב עדכנית, מאפיינים ותמורות
- משברים זוגיים – מקורותיהם והשלכותיהם על ניהול ויישוב המחלוקת
- השלכות פרידה וגירושין על מעגלים משפחתיים רחבים, חברתיים ומקצועיים
- היבטים רגשיים ותהליכים נפשיים אופייניים לזוג המתגרש
- היבטים רגשיים ותהליכים נפשיים אופייניים לילדי המשפחה
- דגשים בהדרכת הורים לקראת פרידה וגירושין
- התמודדות והסתגלות לאחר גירושין
- סוגיות בהורות לאחר גירושין (ובכלל זה – ניכור הורי)
- שותפים לנצח – קשר הורי ותקשורת הורית בין בני זוג פרודים
- נושאים משפטיים רלוונטיים לגירושין וביטויים בתהליך יישוב הסכסוך
- תהליך גישור בגירושין – מאפייניו וייחודיותו, דגשים עיקריים לניהולו

מנחת הקורס:

ד"ר אלומה רייס - פסיכולוגית קלינית מומחית, דוקטור בפסיכולוגיה מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים, מטפלת בעלת ותק במגזר הציבורי ובקליניקה פרטית. מנחה בקורסים של משא ומתן, קונפליקט וגישור ומגשרת בכירה מזה עשרים שנה. בעלת ניסיון רב בתחום הפרידה והגירושין, הן בטיפול (בילדי גירושין, במבוגרים בעת פרידה ובהדרכת הורים לקראת ולאחר גירושין) והן בתהליכי גישור לפרידה וגירושין, המסתיימים בהסכם המוגש לבית המשפט. מלמדת בקורסי הסמכה לגישור בגירושין ובתוכנית פרקטיקום לגישור בגירושין.

דרישות הקורס:

בקורס זה ישנה חובת נוכחות בכל השיעורים.

- ✓ תרומה לדין (20% מהציון הסופי)
- ✓ הצגת נושא (מאמר / מושג / מודל) בפורמט Ted בכיתה (30% מהציון הסופי)
- ✓ עבודה כתובה (50% מהציון הסופי)

שם הקורס באנגלית:

"In the midst of turmoil" – separation and divorce from psychological point of view

ביבליוגרפיה:

▪ גירושין כללי (גורמים, היבטים שונים, השלכות - הורים וילדים)

אילון, ע. (1983), איזון עדין, התמודדות במצבי לחץ במשפחה, ספרית פועלים בע"מ, תל אביב.

אילון, ע., פלשר, ע. (1987), תגובת שרשרת, ילדים וגירושין, נורד, חיפה.

אלדר-אבידן, ד. (2011) בשם הילדים: סיפורי חיים ותובנות של ילדי גירושין. עם עובד, תל אביב.

גוטליב, ד. (2009), קולם של ילדים, מלוא בע"מ, הרצליה.

דרימן, ס. (1999), התמודדות והסתגלות של ילדי גירושין, מכון הנרייטה סאלד, ישראל.

וולרשטיין, ג., לואיס, ג., בלקסלי, ס. (2001) גירושין והשפעתם על הילדים בבגרותם, מטר, ישראל.

לוי-שיף ר. (2018) השפעות קצרות וארוכות טווח של גירושין על ילדים, פסיכואקטואליה, אפריל, 15 – 27.

סמילנסקי, ש. (1990) פסיכולוגיה וחינוך של ילדים להורים גרושים, אח בע"מ, ישראל.

קלר, ר. (2010) הגירושין החדשים: שינוי חיובי בתקופת המעבר ואחריה, אמציה, אבן יהודה.

רביב, ע., כצנלסון, ע. (2003) משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו, עמ' 339-389, עמיחי, נתניה.

Ahrons, C. R. (2007) Family Ties After Divorce: Long-Term Implications for Children, Family Process, 46:1, 65–53.

Amato, P. R. (2000) The Consequences of Divorce for Adults and Children, Journal of Marriage and the Family, 62, 1269–1287.

Amato, P. R. (2010). Research on divorce: Continuing Trends and New Developments. Journal of Marriage and Family, 72:3, 650–666.

Baum, N., Shnit, D. (2003) Divorced Parents' Conflict Management Styles, Journal of Divorce and Remarriage, 39:3-4, 37-58.

Clarke-Stewart, A., Brentano, C. (2006) Divorce: Causes and Consequences. New Haven, CT: Yale University Press.

Dreman, S. (2000) The Influence of Divorce on Children, Journal of Divorce and Remarriage, 32:3-4, 41-71.

Dreman, S. (2003) Family Cohesiveness, Flexibility and Maternal Anger, Journal of Divorce and Remarriage, 39:1-2, 65-87.

Du Plooy, K. & Van Rensburg, E. (2015) Young Adults' Perception of Coping with Parental Divorce: A Retrospective Study, Journal of Divorce and Remarriage, 56:6, 490-512.

Ferraro, A. J., Davis, T. R, Petren, R. E. & Pasley, K. (2016) Post-divorce Parenting: A Study of Recently Divorced Mothers and Fathers, Journal of Divorce and Remarriage, 57:7, 485-503.

Gottman, J. & Levenson, R.W. (2000) The timing of divorce: Predicting when a couple will divorce over a 14-year period. Journal of Marriage & the Family, 62, 737-745.

Jamison, T. B., Coleman, M., Ganong, L. H. & Feistman, R. E. (2014) Transitioning to Postdivorce Family Life: A Grounded Theory Investigation of Resilience in Coparenting. Family Relations, 63, 411– 423.

Jensen, T. M. & Bowen, G. L. (2015) Mid- and Late-Life Divorce and Parents' Perceptions of Emerging Adult Children's Emotional Reactions, Journal of Divorce and Remarriage, 56:5, 409-427.

Kinlaw, C. R., Gatins, D., & Dunlap, L. L. (2015) Differences in Views of Family Life According to Age, Gender, and Parental Marital Status, Journal of Divorce and Remarriage, 56:7, 517-534.

Levite, Z., Cohen, O. (2012) The Tango of Loving Hate: Couple Dynamics in High-Conflict Divorce, Clinical Social Work Journal, 40, 46–55.

Metts, S. M., Schrod, P. & Braithwaite, D. O. (2017) Stepchildren's Communicative and Emotional Journey from Divorce to Remarriage: Predictors of Stepfamily Satisfaction, Journal of Divorce and Remarriage, 58:1, 29-43.

Moore, E., Timonen, V., O' Dwyer, C., & Doyle, M. (2012) Divorce and intergenerational support: Comparing the perceptions of divorce adults and their parents. Journal of Comparative Family Studies, 43, 261–279.

Morrison, S. C., Fife, S. T. & Hertlein, K. M. (2017) Mechanisms behind Prolonged Effects of Parental Divorce: A Phenomenological Study, Journal of Divorce and Remarriage, 58:1, 44-63.

Russell, L. T., Beckmeyer, J. J., Coleman, M., & Ganong, L. (2016) Perceived barriers to postdivorce coparenting: Differences between men and women and associations with coparenting behaviors. Family Relations, 65, 450–461.

Shulman, S., Scharf, M., Lumer, D. & Maurer, O. (2001) How Young Adults Perceive Parental Divorce, Journal of Divorce and Remarriage, 34:3-4, 3-17.

Sigal, A., Sandler, I., Wolchik, S. & Braver, S. (2011) Do parent education programs promote healthy postdivorce parenting? Critical distinctions and a review of the evidence. Family Court Review, 49, 120–139.

Stoll, B. M., Arnaut, G. L., Fromme, D. K. & Felker-Thayer, J. A. (2006) Adolescents in Stepfamilies, Journal of Divorce and Remarriage, 44:1-2, 177-189.

▪ קשר עם אבות

גליון, א. (2015) אבהות במעבר, רסלינג, חולון.

Bokker, P. (2006) Factors that Influence the Relationships Between Divorced Fathers and Their Children, Journal of Divorce and Remarriage, 45:3-4, 157-172.

Cohen-Israeli, L. & Remennick, L. (2015) "As a Divorcee, I Am a Better Father": Work and Parenting Among Divorced Men in Israel, Journal of Divorce and Remarriage, 56:7, 535-550.

Mandel, S. & Sharlin, S. A. (2006) The Non-Custodial Father, Journal of Divorce and Remarriage, 45:1-2, 79-95.

Stone, G. (2006) An Exploration of Factors Influencing the Quality of Children's Relationships with Their Father Following Divorce, Journal of Divorce and Remarriage, 46:1-2, 13-28.

▪ ניכור הורי

לסר, י. (2005) מחשבה נוספת: תסמונת הניכור ההורי מנקודת המבט של התפתחות הילד. חברה ורווחה, כה (3), 341-356.

Baker, A. J. L. & Darnall, D. (2006) Behaviors and Strategies Employed in Parental Alienation, Journal of Divorce and Remarriage, 45:1-2, 97-124.

▪ הליכי גירושין, מסלול משפטי / גישורי

הקר, ד. (2008) הורות במשפט: מאחורי הקלעים של עיצוב הסדרי משמורת וראייה בגירושים. הקיבוץ המאוחד, תל אביב.

הקר, ד. שמיר, ר. (2003) 'אמהות', 'אבהות', 'משפחה': בין אינטואיציה להלכה פסוקה, סוציולוגיה ישראלית, ה:2, 311-340.

זיידל, ס. (2001) המדריך לגישור ולהסדרי גירושין. הסכמות, חיפה.

יואלס, ת, שגיא-שורץ, א. (2012) "אמא, אבא, ומה איתי? אני זקוק לשניכם": עובדות, מיתוסים ותקוות בהסדרי הורות במקרים של גירושין, דין ודברים, 1, 375-404.

לביא, ד. (2007) אלימות וגישור: האם אוקסימורון? משפחה במשפט, א, 117-162.

מזא"ה, י., מירון, ג. (2015) מאבקי ההורות והמשמורת בישראל, השיח הפמיניסטי וגבולות השוויון המגדרי, תרבות דמוקרטית, 16, 81-139.

מלאך-פיינס, א., גת, ח., טל, י. (1999) הבדלי המינים בניהול משא ומתן בתהליך גישור לגירושין, שיחות, יג:3, 231-239.

Ballard, R. H., Holtzworth-Munroe, A., Applegate, A. G. & D'Onofrio, B. (2011) Factors Affecting the Outcome of Divorce and Paternity Mediations, Family Court Review, 49:1, 16–33.

Baude, A., Pearson, J. & Drapeau, S. (2016) Child Adjustment in Joint Physical Custody Versus Sole Custody: A Meta-Analytic Review, Journal of Divorce and Remarriage, 57:5, 338-360.

Bauserman, R. (2012) A Meta-analysis of Parental Satisfaction, Adjustment, and Conflict in Joint Custody and Sole Custody Following Divorce, Journal of Divorce & Remarriage, 53:6, 464-488.

Emery, R. E., Sbarra, D. & Grover, T. (2005) Divorce Mediation: Research and Reflections, Family Court Review, 43:1, 22–37.

Kelly, J. B. (1991) Parent Interaction after Divorce: Comparison of Mediated Adversarial Divorce Processes, Behavioral Science and the Law, 9:4, 387-398.

Stamps, L. E. (2002) Maternal Preference in Child Custody Decisions, Journal of Divorce and Remarriage, 37:1-2, 1-11.